

Sectorrapport Bloemen en Bloembollen Chili

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Januari 2005, Buenos Aires Argentinië

Inhoud

VOORWOORD	3
INLEIDING	4
PRODUCTIE	5
BLOEMBOLLEN.....	5
BLOEMEN.....	5
COMMERCIE EN BUITENLANDSE HANDEL	7
BLOEMBOLLEN.....	7
BLOEMBOLLENEXPORT	7
BLOEMBOLLEN IMPORT.....	8
BLOEMEN.....	9
BLOEMENEXPORT.....	10
BLOEMENIMPORT.....	13
REBELGEVING	16
BLOEMBOLLEN.....	16
BLOEMEN.....	16
ONDERZOEK EN OPLEIDING	18
STERKTE EN ZWAKTE ANALYSE	19
ALGEMEEN	19
BLOEMBOLLEN.....	19
BLOEMEN.....	20
CONCLUSIE	21
BRONNEN	24
BIJLAGEN	24
BIJLAGE 1A: ADRESSENLIJST BLOEMENSECTOR	25
BIJLAGE 1B: ADRESSENLIJST BLOEMBOLLENSECTOR	26
BIJLAGE 1C: ADRESSENLIJST DIVERSEN	27
BIJLAGE 2: LANDKAART CHILI.....	29

Voorwoord

In 2000 verscheen het "Sectorrapport Bloemen en Bloembollen in Chili". Aangezien het Ministerie van LNV, zowel in Den Haag als in Buenos Aires, met regelmaat vragen krijgt over de ontwikkeling van de sierteeltsector in Chili lag het voor de hand om een actualisering van dit rapport op te stellen. Deze actualisering is uitgevoerd door Hiske Keller, student Agrarische Economie van Wageningen Universiteit, tijdens een stage op het LNV-Bureau in Buenos Aires en de Nederlandse ambassade in Santiago.

Het rapport bevat een beschrijving van de nu nog zeer kleine bloemen- en bloembollensector van Chili en biedt een overzicht van het beschikbare cijfermateriaal over de sector. In de ogen van de gerenommeerde Fundación Chile heeft deze sector de potentie om uit te groeien tot een sterke op export gerichte bedrijfstak. Het rapport is vooral bedoeld om Nederlandse ondernemers een indruk te geven van de mogelijkheden van dit land en de problemen die men er kan ondervinden. In een bijlage vindt de lezer de adresgegevens van de belangrijkste spelers van de Chileense sierteeltsector.

Ik hoop dat het rapport zal bijdragen aan goede relaties tussen de Nederlandse en Chileense sierteeltsector.

Menno van Genne
LNV-Raad Buenos Aires

Inleiding

Het doel van dit sectorrapport is een beeld te geven van de bloemen- en bloembollensector in Chili. Dit beeld ontstaat aan de hand van import en exportgegevens die afkomstig zijn van verschillende overheidsinstanties. Het ontbreekt echter aan productiegegevens en data die de binnenlandse handel beschrijven.

Hoewel de bloemen- en de bloembollensector veel met elkaar gemeen hebben zijn er ook grote verschillen. Het is dus zaak om deze twee goed gescheiden te houden en afzonderlijk van elkaar te bekijken. Ieder hoofdstuk gaat daarom afzonderlijk in op de bloembollen- en de bloemensector.

Naast deze algemene beschrijving van beide sectoren waarin de import en de export uitgebreid aan bod komen, wordt er een beeld gegeven van de sterke en de zwakke punten van beide sectoren. Het doel hiervan is om aan te geven waar de mogelijkheden voor Nederlandse bedrijven liggen.

De conclusie geeft nogmaals een overzicht van de belangrijkste trends, ontwikkelingen en bedreigingen van de sector. In de bijlagen is een adressenlijst opgenomen van de belangrijkste spelers binnen de sectoren: producenten van bloemen en bloembollen en verschillende overheidsinstanties. Deze houden zich bezig met de import, export en met de agrarische sector in het algemeen en de bloemen en bloembollensector in het bijzonder. Deze adressen kunnen van pas komen bij het totstandkomen van contacten in Chili. Doordat er veel veranderingen optreden is deze adressenlijst zeer tijdsgevoelig.

Productie

De bloemen en bloembollensector in Chili ontwikkelt zich langzaam. De interne markt is klein. In Chili is er gezegd wel bloemeteelt maar geen bloemencultuur: "Hay floricultura pero no cultura de flores". Met andere woorden er is weinig consumptie. In de bloemensector zijn er veel kleine producenten die voornamelijk voor de binnenlandse markt produceren. Een aantal grotere producenten is hoofdzakelijk op de export gericht. De productie in de bloembollensector is eveneens primair gericht op de export en wordt gerealiseerd door een klein aantal grotere producenten.

Bloembollen

De productie van bloembollen is in handen van zeven bedrijven die zijn gevestigd in de regio's V, VIII, X en XIII (zie bijlage 2). Het aantal producenten is redelijk constant en men heeft zich verenigd in de 'Asociación de Productores y Exportadores de Bulbos de Chile' (APEB). Door deze bundeling van krachten worden gezamenlijke problemen op bijvoorbeeld fytosanitair gebied sneller opgelost. De producenten in Chili zijn allen zowel kweker als exporteur.

Alle Chileense producenten zijn verbonden met Nederlandse bedrijven. Het uitgangsmateriaal is over het algemeen afkomstig uit Nederland. De in Chili gekweekte bloembollen gaan ook voornamelijk weer terug naar Nederland voor het 'tegenseizoen'. De productie bestaat hoofdzakelijk uit lelie- en tulpenbollen.

Op het gebied van het pootgoed vindt er sinds kort, in samenwerking met het Nederlandse Vitro Centre International, productie in Chili plaats. Het Vitro Centre Chile produceert zowel lelie- als tulpenpootgoed dat naar Nederland wordt geëxporteerd. Hoewel de productie nu nog redelijk beperkt blijft, is de verwachting dat deze enorm toe zal gaan nemen omdat de productiekosten in Chili lager zijn dan in Nederland. Het grootste deel van het pootgoed dat in de Chileense bloembollenproductie gebruikt wordt is echter nog altijd afkomstig uit Nederland.

De sector verkeert op het moment in rustig vaarwater. Er is sprake van een stabilisering van de markt. De hoge kosten verbonden aan het opstarten, het verkrijgen van licenties en het aankopen van het pootgoed maken dat er maar weinig nieuwe producenten bijkomen.

Bloemen

De productie van bloemen vindt voornamelijk plaats in de regio's V, VII, X en XIII (zie bijlage 2). De belangrijkste reden hiervoor is de nabijheid van de markt in Santiago en het geschikte klimaat voor de bloemeteelt. De productie vindt zowel plaats in kassen, hoofdzakelijk plastic, als in de openlucht.

In tegenstelling tot de kwekers van bloembollen hebben de bloemenproducenten zich niet verenigd. Er is een zeer grote hoeveelheid kleine producenten die individueel werkt. Er bestaat een grote angst om samen te werken omdat men bang is hierdoor afzet- en productiekansen te verliezen. De sector wordt dan ook gekenmerkt door een zeer grote geslotenheid.

Er vinden snelle wisselingen plaats in zowel het aantal producenten als in het soort gewassen per producent. Vooral de kleinere producenten wisselen veel van gewassen. Zij produceren soms maar voor kortere periodes

bloemen en schakelen dan weer over op andere gewassen. Dit kunnen andere bloemensoorten, maar ook groenten, granen of aardappelen zijn. De productie is hoofdzakelijk voor de binnenlandse markt.

Naast deze grote hoeveelheid kleinere spelers is er slechts een gering aantal grotere producenten. Deze produceren hoofdzakelijk voor de export.

De gehele bloemensector staat eigenlijk nog in de kinderschoenen. Het ontbreekt aan een professionele productiecultuur waardoor de kwaliteit voor de lokale markt sterk kan variëren. De lokale kwaliteit is over het algemeen dan ook lager dan die voor de export. Het ontbreekt hoofdzakelijk aan efficiëntie en kennis op zowel commercieel als op technisch gebied.

De afgelopen jaren is de anjer als meest geproduceerde soort vervangen door de lelie. Dit heeft te maken met de productie in Ecuador en Colombia. Het gelijkmatige klimaat aldaar maakt deze landen meer geschikt voor 'jaarrond gewassen'. Het klimaat in Chili is meer geschikt voor het produceren van seizoensgebonden soorten zoals lelie en tulp. Daarnaast heeft de economische situatie in buurland Argentinië geleid tot het weggeven van een groot deel van de markt voor anjers.

Commercie en buitenlandse handel

Bloembollen

De kwekers van bloembollen produceren hoofdzakelijk voor de export. Er vindt dan ook weinig binnenlandse handel plaats. Indien deze zich wel voordoet is deze gericht op binnenlandse producenten van snijbloemen die de bloembollen gebruiken voor hun productie.

Bloembollenexport

De export van bloembollen is hoofdzakelijke gericht op Nederland, de Verenigde Staten en Azië. In 2003 bedroeg de totale export 58,3 miljoen kilo met een waarde van US\$ 10,5 miljoen.

Ongeveer de helft van de totale export gaat naar Nederland. Met een waarde van US\$ 5,5 miljoen in 2003 komt dit overeen met 52,3% van de totale exportwaarde. De Verenigde Staten nemen 17,6% van de totale exportwaarde voor hun rekening.

Bloembollenexport met land van bestemming				
Jaar: 2003				
Land	Volume in kilo's	% van totale volume	Exportwaarde in US\$	% van totale exportwaarde
Nederland	30,588,975	52.46	5,496,576	52.27
Verenigde Staten	12,957,875	22.22	1,854,633	17.64
Japan	4,749,445	8.14	1,447,154	13.76
Taiwan	4,593,995	7.88	883,675	8.40
China	2,051,900	3.52	364,234	3.46
Mexico	548,821	0.94	157,386	1.50
Costa Rica	670,400	1.15	104,211	0.99
Canada	741,025	1.27	63,626	0.61
Zuid-Korea	311,125	0.53	57,728	0.55
Ecuador	273,400	0.47	34,948	0.33
Kenia	232,500	0.40	26,596	0.25
Frankrijk	593,000	1.02	25,399	0.24
Totaal	58,312,461		10,516,166	

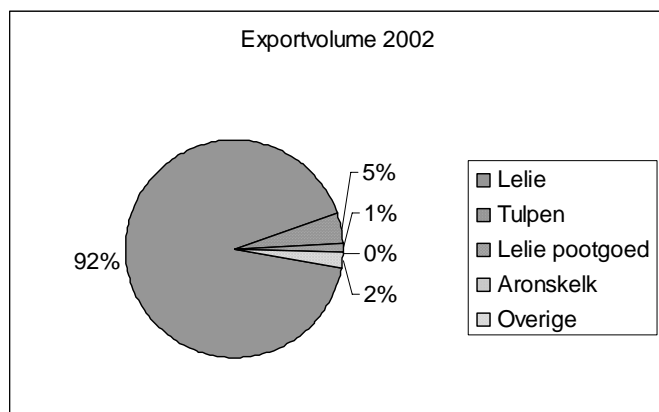
Tabel: 1. Bron: ProChile, 2003.

Er hebben zich in het verleden wel kleine verschuivingen voorgedaan in de exportbestemmingen. De belangrijkste daarvan is dat Japan, na het tot stand komen van een fyto-sanitair akkoord waardoor die markt open is gesteld voor bloembollen uit Chili, Taiwan voorbij is gestreefd. Nu gaat 8,1% van het geëxporteerd volume met een waarde van US\$ 1,4 miljoen naar Japan. Daarmee is dit land de derde exportbestemming geworden (zie tabel: 1).

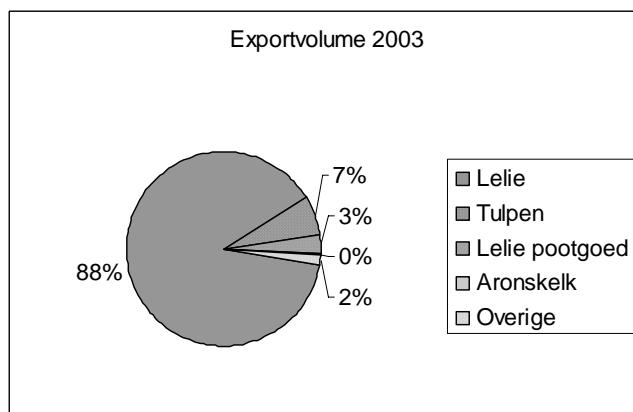
Export bloembollen								
Jaar: 2002 - 2003								
	2002				2003			
	Volume in stuks	Waarde in US\$	% totale volume	% totale waarde	Volume in stuks	Waarde in US\$	% totale volume	% totale waarde
Lelie	38,451,736	8,426,286	91.92	94.25	51,460,485	9,702,058	88.25	92.26
Tulpen	1,920,319	386,474	4.59	4.32	3,993,925	403,516	6.85	3.84
Lelie pootgoed	540,000	48,892	1.29	0.55	1,790,500	168,725	3.07	1.60
Aronskelk	550	330	0.00	0.00	34,774	11,960	0.06	0.11
Overigen	920,329	78,512	2.20	0.88	1,032,777	229,907	1.77	2.19
Totaal	41,832,934	8,940,494			58,312,461	10,516,166		

Tabel: 2. Bron: DOEPA, 2003.

In 2003 was de lelie de belangrijkste bloembol met 88,3% van het totaal geëxporteerd volume. Dit was goed voor 92,3% van de totale exportwaarde. Hierbij komt nog de hoeveelheid die aan lelie pootgoed is geëxporteerd. De bijdrage aan het totale exportvolume hiervan is ruim 3%. Met een waarde van US\$ 169.000 is dat 1,6% van de totale exportwaarde. Het totale exportvolume van lelie is dus 91,3% en de totale exportwaarde is 93,9%. Deze cijfers geven het belang van de lelie aan (zie tabel 2, figuur 1a en figuur 1b). Na de lelie is de tulpenbol met 6,9% van het totale exportvolume het belangrijkste. Met een waarde van ruim US\$ 400.000 is de bijdrage aan de totale exportwaarde 3,8%.

Figuur: 1a.

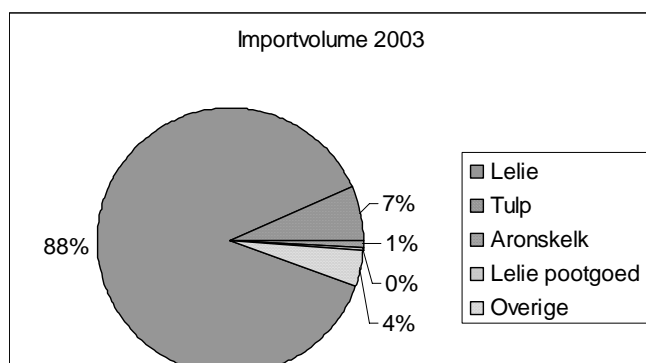
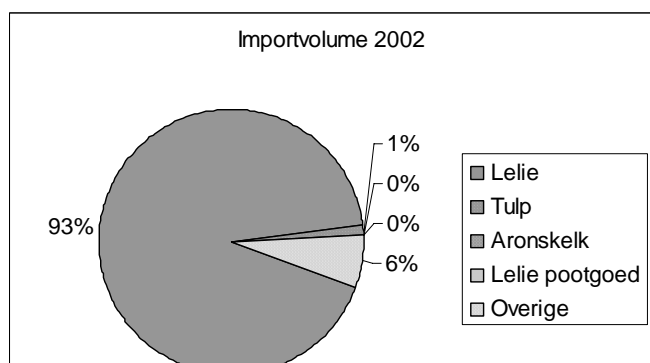

Figuur: 1b.

In 1998 was de geëxporteerde waarde aan bloembollen US\$ 2,4 miljoen. In 1999 was dit gegroeid tot US\$ 4,5 miljoen. In 2003 is de geëxporteerde waarde gestegen naar ruim US\$ 10,5 miljoen. De sector heeft dus in korte tijd een zeer sterke groei doorgemaakt (zie tabel: 2). Hoewel de groeisnelheid waarschijnlijk zal afnemen wordt verwacht dat deze zich in de komende jaren wel verder voortzet.

Bloembollen import

De import van bloembollen in Chili is hoofdzakelijk afkomstig uit Nederland. Deze bloembollen zijn in belangrijke mate bestemd voor de kwekers. Daar dienen ze als uitgangsmateriaal. Van dit uitgangsmateriaal worden de bloembollen gekweekt die vervolgens weer worden geëxporteerd.

Figuur: 2a.

Figuur: 2b.

Het geïmporteerde volume is in 2003 afgenomen met 41% ten opzichte van 2002. De importwaarde is echter sterk gestegen. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de prijsveranderingen van de verschillende soorten. Opvallend is ook dat er in 2003 begonnen is met het importeren van lelie pootgoed en aronskelk.

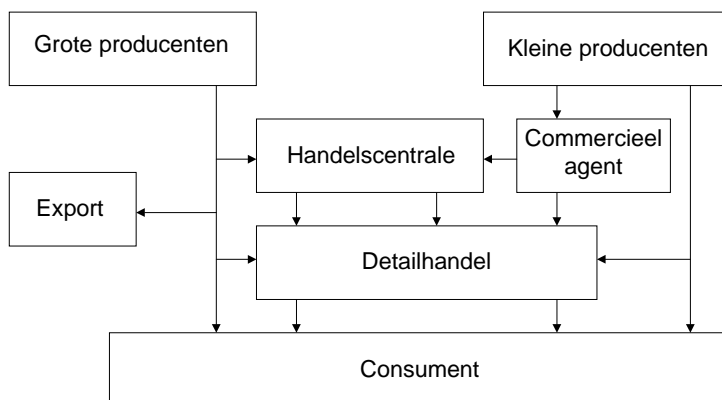
Import bloembollen								
Jaar: 2002 - 2003								
	2002				2003			
	Volume in stuks	Waarde in US\$	% totale volume	% totale waarde	Volume in stuks	Waarde in US\$	% totale Volume	% totale waarde
Lelie	62,861,604	1,870,659	92.56	91.68	24,634,722	1,755,468	87.84	77.60
Tulp	654,935	67,233	0.96	3.29	1,851,540	92,554	6.60	4.09
Aronskelk	17,200	18,198	0.03	0.89	236,405	175,236	0.84	7.75
Lelie pootgoed	0	0	0.00	0.00	70,550	11,780	0.25	0.52
Overige	4,382,514	84,401	6.45	4.14	1,251,230	227,234	4.46	10.04
Totaal	67,916,253	2,040,491	100		28,044,447	2,262,272		

Tabel: 3. Bron: ODEPA, 2003.

In 2002 werd 93% van het importvolume ingenomen door de lelie. In 2003 is dit afgenomen tot 88%. Andere soorten zoals aronskelk en tulp zijn een belangrijker deel in het importvolume gaan innemen.

Bloemen

Producenten van bloemen verkopen zowel op eigen erf als via de belangrijkste markten in Santiago. Vanuit deze hoofdstedelijke markten vindt distributie plaats naar de detailhandel en direct naar de consument. De handel gaat ook via de handelscentrale (Terminal de Flores Panamericana Norte) in Santiago (Zie figuur: 3).

Figuur: 3. Marktstructuur bloemenhandel. Bron: Fundación Chile, Instituut ter promotie van bedrijfsontwikkeling en verhoging van de productiviteit, 2001.

Door het jaar heen zijn er zeer grote prijsverschillen. Vooral in de Chileense winter (de zomer op het noordelijk halfrond) lopen de binnenlandse prijzen op. Dit heeft tot gevolg dat er hoofdzakelijk aan de nationale markt geleverd wordt. De export komt in die periode bijna volledig stil te liggen. In de zomer is dit echter andersom. De consumptie vindt het gehele jaar plaats met uitschieters tijdens moederdag (3^e zondag in oktober) en 'día de los difuntos' (Allerheiligen - 1 november).

Bloemenexport

De export van bloemen is hoofdzakelijk in handen van een klein aantal exporteurs die tevens producenten zijn. Deze behoren tot de grote producenten. Ze kunnen voldoen aan de internationale kwaliteitseisen en kunnen een constante levering garanderen. Daarbij zijn zij in staat om grotere volumes te genereren.

De Verenigde Staten is de belangrijkste importeur van Chileense bloemen. In 2003 importeerden zij voor ca. US\$ 2,5 miljoen. Hetgeen overeenkomt met 85,6% van de totale exportwaarde. In 2002 exporteerde Chili nog 431.000 kilo bloemen met een totale waarde van US\$ 3,5 miljoen naar de Verenigde Staten. Dit houdt in dat in 2003 de exportwaarde met ruim 27% is afgenomen.

Nederland komt op de tweede plaats. In 2002 was de exportwaarde naar Nederland US\$ 116.000. Dit was 3,2% van het totaal. In 2003 is dit toegenomen naar US\$ 356.000 hetgeen overeenkomt met 11,9 % van de totale exportwaarde. Deze is dus in dat jaar verdrievoudigd.

Naast de Verenigde Staten en Nederland is ook Engeland een belangrijke afnemer van Chileense bloemen.

Hoewel het niet staat aangegeven in tabel 4 is het opvallend dat de export naar Argentinië in 2003 helemaal stil is komen te liggen. Dit is het gevolg van de slechte economische situatie in dat land.

Bloemenexport met land van bestemming				
Jaar: 2002 - 2003				
	2002		2003	
Land	Exportwaarde US\$	% van de totale waarde	Exportwaarde US\$	% van de totale waarde
VS	3,514,754	95.0	2,552,110	85.6
Nederland	116,366	3.2	355,630	11.9
UK	16,468	0.4	19,495	0.7
Diversen	51,997	1.4	54,178	1.8
Totaal	3,699,585		2,981,413	

Tabel: 4. Bron: ODEPA, 2003.

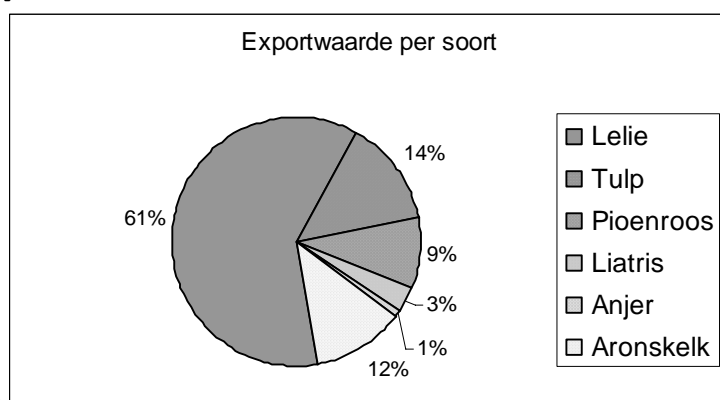
Tabel 5 geeft aan welke soorten voor de export een belangrijke rol spelen. Duidelijk wordt hier dat er kleine veranderingen optreden in de geëxporteerde soorten door de jaren heen.

In deze tabel is te zien dat in het jaar 2003 de export van rozen geheel verdwenen is. De geëxporteerde waarde aan anjers is in 2002 met 87,5% afgenomen. Deze afname begon al in 1999 en zet zich voort tot en met heden. Ook de exportwaarde aan tulpen ging naar beneden. Pioenroos en aronskelk namen echter in belangrijkheid toe.

Exportwaarde van de soorten							
1999-2003							
Soort / Jaartal	1997	1998	1999	2000	2001	2002	¹⁰ 2003
Lelie	1102	1578	1997	2261	2812	2582	1593
Tulp	412	610	488	552	480	446	366
Pioenroos	54	66	85	97	170	202	224

Tabel 5. Bron: ODEPA, 2003.

Figuur: 4.

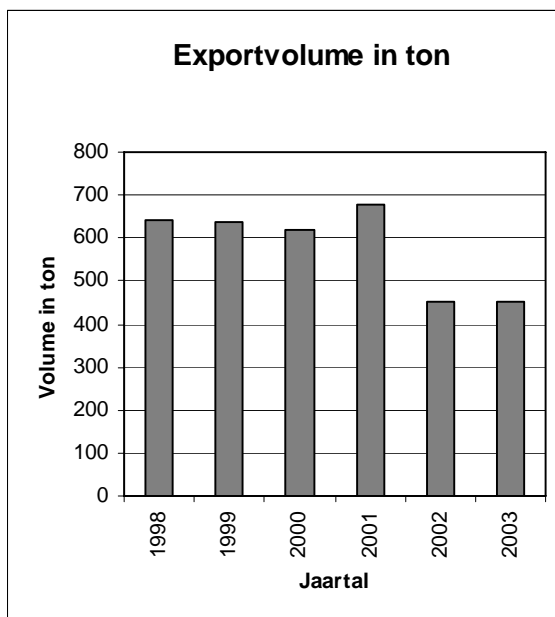
Figuur 4 geeft voor 2003 het percentage van het exportvolume aan per soort. Het exportvolume wordt voor 61% ingenomen door de lelie. De tulp en de aronskelk hebben respectievelijk een bijdrage van 14% en 12%. De anjer draagt slechts voor 1% bij aan de totale geëxporteerde waarde.

In de jaren 1995 tot en met 2000 is het exportvolume van bloemen ongeveer gelijk gebleven. Tevens is de exportwaarde, op een kleine piek in het jaar 1999 na, niet veranderd. In het jaar 2001 is zowel het exportvolume als de exportwaarde hoger dan in de voorgaande jaren. In 2002 en 2003 is er sprake geweest van een lager exportvolume dan in 2001. De afname in volume en het ongeveer gelijk blijven van de exportwaarde in 2002 is veroorzaakt doordat er een verschuiving heeft plaatsgevonden naar een waardevollere soort met minder volume: de lelie. In 2003 is de exportwaarde opvallend lager dan in het voorgaande jaar. Dit komt door de lage lelieprijs.

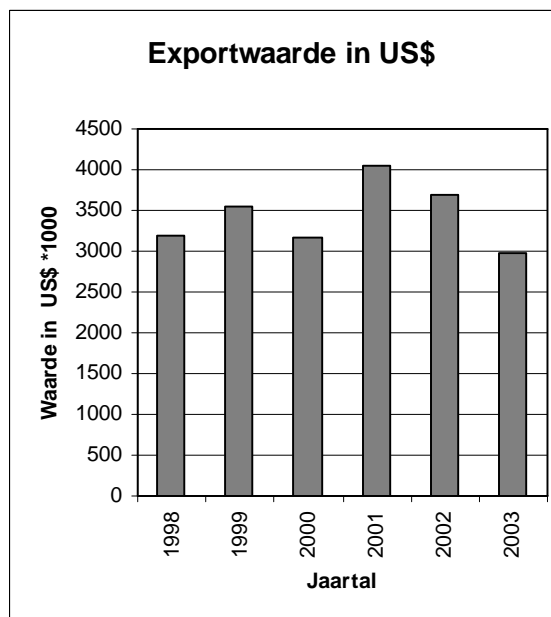
Over het algemeen zien we dat de exportwaarde redelijk stabiel blijft en een lichte neiging tot groei heeft ondanks een afname in het geëxporteerde volume. Dit wordt goed duidelijk aan de hand van de figuur 5a en figuur 5b.

Bloemenexport		
Jaar: 1998-2003		
Jaar	Volume in ton	Waarde in US\$ *1000
1998	644	3202
1999	639	3536
2000	620	3167
2001	676	4037
2002	450	3700
2003	452	2981

Tabel 6. Bron: DDEPA, 2003.

Figuur: 5a.

Figuur: 5b.

Voor het jaar 2004 wordt er weer een stijging verwacht. Ook in dat jaar zal de lelie weer de belangrijkste soort worden. De pioenroos neemt naar verwachting sterk toe in volume. Dit komt omdat de pioenroos een aantal jaren vast moet staan alvorens voldoende productie te geven. Daarbij is deze bloem zeer seizoensgebonden en klimaat afhankelijk. Chili beschikt als een van de weinige landen op het zuidelijk halfrond over het juiste klimaat omdat het een koude periode heeft. Daarbij vormt de pioenroos een aanvulling op het assortiment voor het noordelijk halfrond tijdens het tegenseizoen.

Bloemenimport

De interne markt wordt hoofdzakelijk voorzien door kleine producenten. De kwaliteit van de lokaal geproduceerde bloemen kan zeer sterk variëren. In de binnenlandse markt is het aanbod van de verschillende soorten in de afgelopen jaren verschoven. Hoewel de anjer, de gladiol, de roos en de chrysanthe nog steeds de belangrijkste soorten zijn, worden de lelie, de tulp, de liatris, de gypsophila en de aster steeds belangrijker.

De belangrijkste leverancier van bloemen aan Chili is Ecuador. Dat land levert 94% van de totale bloemenimport ter waarde van ruim US\$ 1 miljoen. Deze import bestaat voor het grootste deel uit rozen. De import vanuit Colombia is in de afgelopen jaren sterk afgenomen. In 1998 was de Colombiaanse bijdrage aan de totale importwaarde nog 30%. In 2003 was dit terug gelopen naar 2%.

Er vindt geen noemenswaardige import van Nederlandse bloemen plaats.

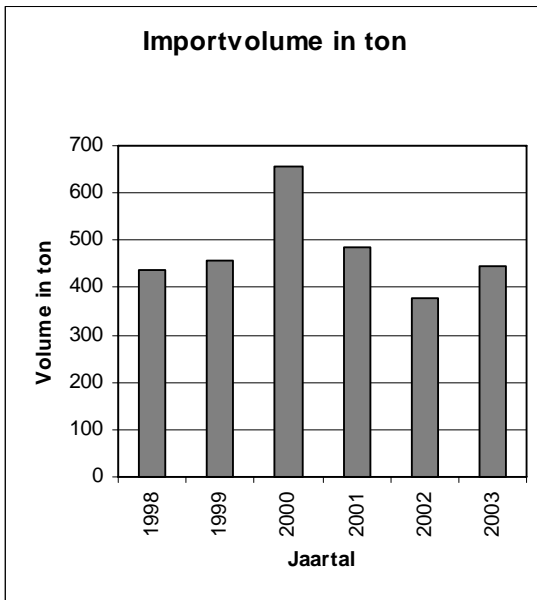
Waarde bloemenimport naar land van herkomst						
Jaar: 1998 - 2003						
Land / Jaar	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ecuador	1,217	1,304	1,646	1,243	1,066	1,024
Colombia	521	373	441	467	64	20
Argentinië				15	16	38
Brazilië					5	5
Peru		22	11	5	3	
Bolivia					1	
Costa Rica				2		

Tabel: 7. Bron: ODEPA, 2003.

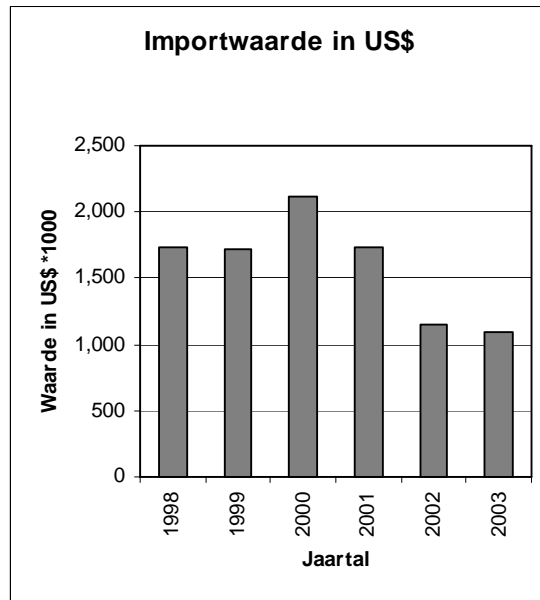
In de jaren 1998 – 2000 heeft zich een stijgende tendens voorgedaan in het importvolume. Daarna is het importvolume in 2003 weer teruggekomen op het niveau van 1998. Opvallend is dat de geïmporteerde waarde na 2000 alleen maar is afgenomen. De huidige totale importwaarde is US\$ 1,1 miljoen. Het geïmporteerde volume is 446 ton (zie tabel: 8 en figuren 6a en 6b).

Bloemenimport		
Jaar: 1998-2003		
Jaartal	Volume in ton	Waarde in US\$ *1000
1998	437	1,737
1999	457	1,712
2000	655	2,121
2001	487	1,733
2002	376	1,156
2003	446	1,087

Tabel: 8. Bron: ODEPA, 2003.

Figuur: 6a.

Figuur: 6b.

Regelgeving

Chili heeft in 1996 (samen met Bolivia) een associatieverdrag getekend met de Mercosur. Deze bestaat uit de landen Brazilië, Argentinië, Uruguay en Paraguay. Volgens dit verdrag moet er in 2016 volledige vrije handel bestaan. Voor bloemen en bloembollen zijn de wederzijdse importheffingen al volledig afgeschaft.

Tevens heeft Chili vrijhandelsverdragen met onder andere de Europese Unie (2003) en de Verenigde Staten (2004). Ook hier zijn de importheffingen voor bloemen en bloembollen al volledig afgeschaft. Voor rozen hanteren de Verenigde Staten nog wel importheffingen. Deze moet echter in 2009 volledig zijn afgebouwd. De Chileense markt is wel volledig vrij toegankelijk voor rozen afkomstig uit de Verenigde Staten.

Bloembollen

Hoewel het erg vroeg is om conclusies te trekken lijkt het er op dat de vrijhandelsverdragen tussen Chili en de Europese Unie (2003) en de Verenigde Staten (2004) de bloembollenhandel weinig hebben doen toenemen. De opening van de Japanse markt voor bloembollen met de totstandkoming van een fytosanitair akkoord heeft echter wel invloed gehad. Japan is nu de op drie na grootste afnemer van Chileense bloembollen (zie tabel: 1).

Wel hebben deze handelsverdragen gevolgen gehad voor de arbeidsomstandigheden. Zo moet personeel dat omgaat met gifstoffen een opleiding hebben gehad. Dit wordt gezien als een positieve ontwikkeling voor de sector.

Op fytosanitair gebied zijn er weinig problemen. In het verleden hebben zich wel eens problemen voorgedaan omdat er aaltjes waren aangetroffen in de turfmoel die als verpakkingsmateriaal van de leliebollen wordt gebruikt. Tegenwoordig worden er bij aankomst monsters genomen. Het uitgangsmateriaal mag wel het land in, maar mag pas gebruikt worden zodra de uitslagen van de monsters bekend zijn. Daarnaast zijn er wel eens verschillen in de eisen van de SAG (Servicio Agrícola y Ganadero), de Chileense plantenziektenkundige dienst, en hetgeen de Nederlandse plantenziektenkundige dienst op de certificaten kan zetten. Wanneer dergelijke problemen zich voordoen wordt er door de APEB (Asociación de Productores Exportadores de Bulbos de Chile) goed op ingespeeld. Op deze manier communiceren de bloembollenproducenten gezamenlijk met de overheid. De APEB en de SAG werken dan ook nauw samen op fytosanitair gebied. Gezamenlijk hebben zij er voor gezorgd dat de Japanse markt geopend is voor de Chileense bloembollen.

Bloemen

Ook wat betreft de bloemen is de invloed van de vrijhandelsverdragen tussen Chili en de Europese Unie en de Verenigde Staten nog maar moeilijk te meten. Het lijkt er op dat de export van bloemen naar de Europese Unie het laatste jaar is toegenomen. Het is niet mogelijk om exact aan te geven wat de oorzaak hiervan is maar het zou het effect kunnen zijn van het vrijhandelsverdrag.

Een aantal gewassen kan zonder problemen ingevoerd worden omdat de eisen die hieraan gesteld worden bekend zijn. Bij aankomst vindt er echter controle plaats door de SAG (Servicio Agrícola y Ganadero), de Chileense plantenziektenkundige dienst.

Voor een groot deel van de sierteeltgewassen geldt dat ze nooit eerder in Chili geïmporteerd zijn. De fytosanitaire regelgeving vormde, tot voorkort, een barrière vooral als het ging om deze nieuwe gewassen.

De SAG stelde de eis dat de exporteur via de eigen Plantenziektenkundige Dienst een risico-analyse uitvoerde. De resultaten van deze analyse dienden naar de SAG gestuurd te worden. Zij bepaalden aan de hand hiervan wat de eisen waren die aan de import werden gesteld. Hierdoor was het in de praktijk haast onmogelijk om nieuwe gewassen te introduceren.

Vanaf 1 januari 2005 is de procedure echter eenvoudiger geworden. De producent in Chili kan direct een aanvraag om een bepaald nieuw gewas te importeren indienen bij de SAG. Omdat deze toegang heeft tot de database van de Europese Unie met de in Europa voorkomende plantenziektes kan zij direct eisen stellen aan de import van het nieuwe gewas. Op deze manier moet het mogelijk worden om nieuwe gewassen sneller te introduceren.

Er vindt binnen de bloemensector nauwelijks tot geen samenwerking plaats bij het benaderen van de SAG.

Ook op andere gebieden zijn de producenten niet of nauwelijks verenigd. Er is niemand die de gezamenlijke belangen behartigt en iedere exporteur moet zelf zijn zaken regelen.

Onderzoek en Opleiding

Het opleidingsniveau in de rurale gebieden van Chili is erg laag. Pas in de jaren zestig is men begonnen met het ontwikkelen van onderwijssystemen in deze gebieden. Analfabetisme komt dan ook zeer veel voor onder de oudere bevolking. Hoewel er wel verbetering in het opleidingsniveau zit, is het nog verre van optimaal. Het is voor de producenten dan ook een opgave om geschikt personeel te vinden.

Er zijn in Chili agrarische opleidingen op zeer verschillende niveaus. Er zijn echter nauwelijks opleidingen die speciaal gericht zijn op de bloembollen of de bloemteelt. Wel worden er op een aantal universiteiten vakken gegeven die gericht zijn op de bloemenproductie (floricultura, horticultura ornamental). Dit zijn Universidad Católica de Chile, Universidad Católica de Valparaíso, Universidad de Talca en Universidad de Magallanes. Er wordt op dezelfde universiteiten op zeer kleine schaal onderzoek gedaan. De uitkomsten hiervan komen echter zelden bij de producenten terecht.

Naast het gebrek aan kennis aangaande de bloemen en bloembollenteelt is er weinig kennis op commercieel gebied. Er is vooral bij kleinere producenten te weinig zicht op de internationale markt zodat de exportmogelijkheden beperkt zijn.

Er wordt echter wel onderzoek gedaan naar verschillende oorspronkelijke bloemensoorten. In samenwerking met de FIA (Fundación para la Innovación Agraria / Stichting voor Agrarische Innovatie) en de Universidad de Talca doet de Universidad Católica de Valparaíso onderzoek naar de genetische structuur van de oorspronkelijke soort *Chloraea Crispa*. Het doel is om dit soort te patenteren, waarna deze met licentie geproduceerd kan worden. De productie moet hoofdzakelijk gericht zijn op de exportmarkt.

Tevens heeft de Universidad Católica de Valparaíso de genetische structuur van de oorspronkelijke soort *Leucocoryne* in kaart weten te brengen. Nu wordt er, in samenwerking met Mansur Agricultural Service Ltd., gespecialiseerd in plantenveredeling, onderzoek gedaan naar de genetische verbeteringen die nodig zijn om deze soort als snijbloem te gaan produceren.

De hoeveelheid geld en tijd die voor dergelijke projecten nodig is, maakt de realisatie hiervan niet eenvoudig. Naast deze grotere projecten zijn er nog een aantal kleine initiatieven. Deze onderzoeken zijn meestal particulier gefinancierd en worden gedaan in opdracht van een producent. De uitkomsten van soortgelijk onderzoek worden niet gepubliceerd.

Verder wordt er nog onderzoek gedaan door INIA (Instituto de Investigaciones Agropecuarias / Instituut voor Landbouwkundig onderzoek). Zij hebben een onderzoeksstation in Osorno.

Sterkte en zwakte analyse

Het grootste deel van de punten die in deze analyse naar voren komen, gaat zowel voor de bloemen- als voor de bloembollensector op. Eerst zullen de punten genoemd worden die voor beide sectoren gelden. Daarna worden de sectoren afzonderlijk belicht.

Algemeen

De logistiek is in Chili erg goed. Er wordt gebruik gemaakt van het systeem dat is opgezet voor de fruitsector. Dit maakt een zeer snelle afhandeling mogelijk. Tijdens het hoogseizoen doen zich echter wel soms problemen voor met het verkrijgen van transportruimte aangezien deze beperkt is en ook door de fruitsector wordt gebruikt.

Chili heeft een zeer Europese houding ten opzichte van afspraken en contracten. Dit in tegenstelling tot andere landen in Zuid-Amerika. Contract is contract en afspraak is afspraak. Chili is zeer gericht op de export waardoor de investeringsmogelijkheden voor buitenlandse ondernemers voldoende aanwezig zijn.

Verder is het klimaat in Chili uiterst geschikt voor de productie van verschillende soorten bloemen en bloembollen. Doordat het land beschermd wordt door verschillende natuurlijke barrières komen er relatief weinig plagen en ziektes voor. De sector is tevens nog zo jong dat de gronden minder gevoelig zijn voor ziektes.

De grond in Chili is in verhouding met Nederland goedkoop en er is voldoende goede, schone grond beschikbaar. Ook arbeid is relatief goedkoop. Daartegenover staat echter wel dat er meer arbeid nodig is dan in Nederland. De werknemers zijn als gevolg van hun beperkte opleidingsniveau veel minder breed inzetbaar. Het vinden van geschikt personeel is dan ook een zeer grote opgave. Opleiding vindt over het algemeen plaats op het bedrijf zelf.

De vrachtkosten zijn in de afgelopen tijd sterk toegenomen als gevolg van de hoge brandstofprijzen. Dit heeft de sierteeltsector geen goed gedaan en heeft zelfs tot gevolg gehad dat het aantal exporteurs in de afgelopen jaren sterk is afgenomen. De prijs voor transport is, zeker in de zomer, erg hoog en het aantal transporteurs is zeer beperkt.

De investeringen voor beginnende ondernemers zijn erg groot en er is veel behoefte aan kapitaal, kennis en ondernemerschap. Als gevolg van het lage opleidingsniveau ontbreekt het vaak aan deze zaken.

De productiekosten zijn, op zeer arbeidsintensieve producten na, algemeen gezien in Chili ongeveer gelijk aan die in Nederland. Dit komt de concurrentiepositie van de sector niet ten goede.

Bloembollen

Sterke punten

Chileense bloembollenproducenten vormen samen met het Nederlandse bedrijf waarmee ze samenwerken een geheel. Waar het Nederlandse bedrijf in de zomer op het noordelijk halfrond produceert, doen de Chileense bedrijven dat in de Europese winter. De Chileense producenten leveren verse bloembollen aan alle delen van de wereld in plaats van de in Nederland opgeslagen (bewaarde) bloembollen. Dit zogenaamde tegenseizoen is het enige structurele voordeel van de bloembollenproductie in Chili.

Zwakke punten

Een belangrijk zwak punt van de bloembollenproductie in Chili is dat de producenten zowel kweker als exporteur zijn. Beide activiteiten zijn in handen van hetzelfde bedrijf. Het is dus niet mogelijk voor een producent om zich alleen te richten op het produceren van bloembollen. Hetgeen specialisatie in de weg staat en de kwaliteit van de bloembollen niet altijd ten goede komt.

Het ontbreekt in Chili aan de nodige ondersteuning die er in Nederland wel is. Alle producten die noodzakelijk zijn voor het kweken van bloembollen zijn afkomstig uit Nederland. Het gaat hierbij zowel om uitgangsmateriaal als om technische apparatuur. Een goed contact met bedrijven in Nederland is dan ook noodzakelijk.

In het verleden heeft de overheid meerdere pogingen gedaan om de sector te ondersteunen. Met uitgebreide investeringen door INDAP (Instituto de Desarrollo Agropecuario / Instituut voor Landbouwkundige ontwikkeling) in voornamelijk veel verschillende kleine bedrijven, is geprobeerd de productie en de export te laten toenemen. Dit was echter geen succes. De kwaliteit van de productie was te laag. Het staat dan ook vast dat de werkelijk gerealiseerde export niet afkomstig was van de bedrijven die werden ondersteund. Dit heeft ertoe geleid dat in de afgelopen jaren de overheidsinvesteringen in de bloembollensector zijn afgenomen.

Kansen

Er wordt verwacht dat er groei in de sector zit. De teelt vindt nu plaats op een oppervlakte van ongeveer 200 ha. Dit zou kunnen groeien tot maximaal 300 ha. De verwachting is echter wel dat deze groei zeer langzaam zal gaan.

Er lijken steeds meer mogelijkheden te ontstaan voor publiek private samenwerking. Vanuit de overheid bestaat er nog steeds interesse in de sector vanwege het groeipotentieel. De ontwikkelingskansen moeten alleen wel geïdentificeerd worden.

Hoewel de meningen hierover verdeeld zijn, wordt er steeds gezocht naar nieuwe soorten. De genetische potentie daarvoor is zeker in Chili aanwezig. Het gaat hier dan hoofdzakelijk om soorten die oorspronkelijk in Chili voorkomen. Er wordt door onder andere de Universidad Católica de Valparaíso onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om deze soorten geschikt te maken voor productie en export. De politieke wil, de natuurlijke omgeving, de economische voorwaarden en de grond zijn er. Er is dus veel potentieel waarmee het mogelijk is om meer export te genereren.

Bloemen

Sterke punten

Ook bij de bloementeelt is het tegenseizoen van enorm belang. Net als in de bloembollensector is dit het enige structurele voordeel. Hoewel er een grote diversiteit is in de klimaten die in Chili voorkomen, hetgeen mogelijkheden biedt voor zeer verschillende soorten, blijven vooral de seizoensgebonden gewassen het belangrijkste.

De houding van de Chileense bevolking ten opzichte van bloemen is aan het veranderen. Er ontstaat een steeds positiever beeld met als gevolg dat de lokale markt groeit. Sinds kort zijn bloemen in veel grote supermarkten verkrijgbaar. Dit is een stimulans voor de sector.

In het verleden heeft de overheid geen steun gegeven aan de bloemensector. Dit maakt dat alle ondernemingen volledig privaat zijn.

Zwakke punten

De zeer hoge transportkosten worden als een grote bedreiging gezien. Het aantal exporteurs is in de afgelopen jaren sterk afgenomen. Het verschil in kwaliteit bij vooral de kleinere producenten en spanningen op de internationale bloemenmarkt zijn hiervan de oorzaak.

De bloemensector maakt maar een heel erg klein deel uit van de totale Chileense export. Dit maakt dat er relatief weinig interesse is voor deze sector. Ontwikkelingen op allerlei gebieden gaan dan ook zeer langzaam.

In Chili is er onvoldoende kennis en innovatie. Er zijn te veel kleine producenten die uitgaan van het idee dat bloemen vanzelf groeien. Dit heeft tot gevolg dat de producenten achter de feiten aan lijken te lopen. Daarnaast is er onvoldoende kennis op commercieel gebied. Kleine producenten beschikken vaak over te weinig inzicht in de nationale en internationale markt om hun bloemen aan de man te brengen. Tevens ontbreekt het aan technische zaken. Veel kleine producenten beschikken niet over koelcellen om de bloemen in op te slaan hetgeen de kwaliteit negatief beïnvloed.

Er is geen technische assistentie en de commercialisering van de sector is een chaos. De kleine producenten komen niet tot de vereiste kwaliteit en samenstelling. Hierdoor komt de gerealiseerde productie niet in aanmerking voor de export. Dit leidt tot lage opbrengsten en lage investeringen die de productie kunnen verbeteren.

De bloemensector wordt gekarakteriseerd door een hoge mate van geslotenheid. Het ontbreken van een samenwerkingsverband is hiervan een voorbeeld. Er heerst angst om onderling kennis te delen. Dit heeft tot gevolg dat er niet gezamenlijk gewerkt wordt aan zaken die van algemeen belang zijn.

Conclusie

De bloemen- en bloembollensector in Chili is zeer klein. De gegenereerde export is minimaal en bedraagt ongeveer 0.06% van de totale door Chili geëxporteerde waarde en slechts 0.16% van de exportwaarde aan agrarische goederen. Dit maakt dat er vanuit de overheid relatief weinig aandacht voor de sector is. Dit wordt al duidelijk bij de registratie van de productie-, export- en importcijfers. Deze is zeer summier en niet eenduidig. Verschillende overheidsinstanties hanteren verschillende cijfers. De belangrijkste en meest adequate is ODEPA (Oficina de Estudios y Políticas Agrarias / Bureau agrarisch onderzoek en beleid).

Deze dataverschillen maken in combinatie met het gebrek aan kennis de analyse van de markt en het bepalen van de mogelijkheden niet eenvoudig. Dit is ook voor lokale ondernemers een groot probleem, omdat hierdoor geen inzicht verkregen kan worden in de lokale en internationale markt. Deze ondoorzichtigheid maakt dat producenten moeilijk kunnen inspelen op de ontwikkelingen binnen deze markten.

Hoewel er vooral bij kleinere en ver afgelegen producenten problemen voorkomen wat betreft de bereikbaarheid, is de logistiek in Chili over het algemeen zeer goed geregeld. De gunstige ligging aan de zee voor de bloembollen en de concentratie van de bloemensector rond Santiago bieden goede mogelijkheden voor transport. De hoge brandstofprijzen en de daarmee gepaard gaande hoge kosten zijn belangrijke problemen. Daarbij is de concurrentie met de fruitsector om transportruimte in het hoogseizoen een constante reden tot zorg. Het ontbreken of weinig beschikbaar zijn van gekoelde transportmiddelen en opslagmogelijkheden doen afbreuk aan kwaliteit van de bloemen.

Het tegenseizoen is het enige structurele voordeel van de productie van bloemen en bloembollen in Chili. Vooral bij de bloembollen is de samenwerking van Chileense producenten met Nederlandse bedrijven

essentieel. Waar in de zomer verse bloembollen van het noordelijk halfrond komen, kan de markt in de winter voorzien worden met verse bloembollen van het zuidelijk halfrond.

Een belangrijke belemmering voor de sectoren is de onvoldoende hoeveelheid kennis die beschikbaar is. Dit gebrek aan kennis manifesteert zich op een zeer brede schaal. Veel kleine producenten hebben nauwelijks tot geen opleiding. Dit maakt dat het moeilijk is om deze mensen te bereiken met nieuwe technieken en methoden die de kwaliteit van de producten kunnen verhogen. Er is over het algemeen een gebrek aan informatie. De kennis die opgedaan wordt bij onderzoekinstellingen komt vaak niet aan bij degenen die daar behoefte aan hebben.

Het is niet eenvoudig om geschikt personeel te vinden dat tevens breed inzetbaar is. Opleiding moet op het bedrijf zelf plaatsvinden. Daarnaast ontbreekt het zowel aan kennis op het gebied van het kweken als op het gebied van ondernemen. Goed management zou voor meer structuur kunnen zorgen waardoor investeringen en aandacht beter gericht kunnen worden.

Ondanks dat de markt altijd onder druk staat en de prijzen variëren zijn er zowel binnen de bloemen- als de bloembollensector mogelijkheden. Deze liggen echter niet voor het oprapen en moeten ondersteund worden door een zeer goed plan en voldoende financiële middelen.

De productie van seizoensgebonden gewassen heeft meer toekomst dan de jaarrond gewassen. Dit omdat het voor Chili moeilijk zal zijn om te concurreren met landen als Ecuador en Colombia. Het gelijkmatige klimaat aldaar en de nabijheid van de markt in de Verenigde Staten zorgen dat deze landen op dat gebied een voordeel hebben.

De grond in Chili is zeer schoon en er komen weinig ziektes voor. Dit is te danken aan de natuurlijke barrières die rond het land liggen. Daarnaast komt dit door het feit dat de sector erg jong is. Gronden zijn nog niet zo lang in productie waardoor de kans op plagen en ziektes gering is.

Ontwikkelingen in Nieuw Zeeland zijn voor Chili van belang omdat deze landen zeer overeen komen. Daardoor is Nieuw Zeeland de meest directe concurrent.

Tevens liggen er mogelijkheden op de lokale markt. Hoewel deze zich zeer langzaam ontwikkelt begint er in Chili steeds meer een bloemencultuur te ontstaan. Terwijl de kwaliteit op de lokale markt nu nog zeer divers is, lijkt deze in de toekomst te gaan stijgen. Technische ontwikkeling, in de vorm van kassenbouw en koelinstallaties, is hiervoor echter noodzakelijk. De binnenlandse bloembollenmarkt kan gestimuleerd worden door de consumptie van snijbloemen (als tulp en lelie) te vergroten.

Het feit dat Chili een exportgericht land is, biedt mogelijkheden voor de bloemensector en internationale ondernemers in het algemeen. De manier waarop omgegaan wordt met contracten en afspraken doen weinig Zuid-Amerikaans aan.

De vrijhandelsverdragen die Chili in de afgelopen jaren heeft gesloten met de Europese Unie en de Verenigde Staten zijn van groot belang. Hoewel de invloed hiervan nu nog niet zeer duidelijk zichtbaar is, biedt dit voor de toekomst wel mogelijkheden. Europa en de Verenigde Staten zijn nu eenmaal de grootste bloemenconsumenten in de wereld en daar kan Chili van profiteren. Ook het fytosanitair akkoord met Japan heeft een positieve invloed. Er bestaan ideeën om ook met dit land een vrijhandelsverdrag te sluiten. Een positieve relatie met de Mercosur landen kan regionalisering bewerkstelligen. Dit kan een positief effect hebben op de handel van bloemen binnen Zuid-Amerika.

Ondanks een groot aantal onzekerheden en problemen bestaat er een redelijk positief beeld van de toekomst voor de bloemen- en bloembollensector in Chili. De mogelijkheden liggen niet voor het oprapen maar zijn wel degelijk aanwezig. Deze moeten echter duidelijk geïdentificeerd en onderzocht worden. Zowel de internationale als de lokale markt hebben een redelijk vooruitzicht. Dit geldt zowel voor de reeds bestaande soorten als voor de 'nieuwe' oorspronkelijke soorten. Gerichtheid op een hoge kwaliteit is van groot belang.

Bronnen

Cadenas Agroalimentarias. Flores y bulbos de flor. Fundación Chile. 2001

Análisis del sector bulbos para flores y estudio de mercado de las flores de corte. ProChile 2002

Sandoval Araneda, Eugenia (2003). *Análisis de las exportaciones Chilenas de bulbos y las importaciones* (Santiago: ProChile).

Sandoval Aranede, Eugenia (2003). *Análisis de las exportaciones chilenas de flores – año 2003* (Santiago: ProChile).

Oficina De Estudios y Políticas Agrarias (ODEPA) / Bureau agrarisch onderzoek en beleid. www.odepa.cl

Fundación para la Innovación Agraria (FIA) / Stichting voor Agrarische Innovatie. www.fia.cl

ProChile. Chileense overheidsorganisatie ter bevordering van de export. www.prochile.cl

Fundación Chile. Instituut ter promotie van bedrijfsontwikkeling en verhoging van productiviteit. www.fundacionchile.cl

Bijlagen

Bijlage la: Adressenlijst bloemensector

Acosta y Ceballos Exportaciones Ltda. - Green & Flower (Chile) Ltda					
Adres:	Pedro Aguirre Cerda 1319	Plaats:	Valdivia	Regio:	10
Telefoon:	(56-63) 21 6220	Fax:	(56-63) 21 3130	E-mail:	whitewind_conioa@yahoo.es
Agrícola Galeotti Ltda.					
Adres:	Ortiz de Rosas 1250 - Condominio Jorge del Carmen Casa 7	Plaats:	La Ligua	Regio:	5
Telefoon:	(56-33) 71 4745	Fax:	(56-33) 71 4047	E-mail:	agricolagaleotti@123.cl
Agrícola Licán Ltda.					
Adres:	Explorador Fawcett 1660 Piso 6 Of. 61	Plaats:	Vitacura, Santiago	Regio:	13
Telefoon:	(56-2) 219 1504	Fax:	(56-2) 219 4330	E-mail:	avaldivia@lican.cl
Agrícola y Comercial Golden Flowers Ltda.					
Adres:	Parcela 3 Lote A-1	Plaats:	Retiro	Regio:	7
Telefoon:	(56-73) 46 2246	Fax:	(56-73) 46 2251	E-mail:	goldenflowers@entelchile.net
Agrícola, Florícola y Hortofrutícola Ltda.					
Adres:	Piloto Pardo 435	Plaats:	Punta Arenas	Regio:	12
Telefoon:	(56-9) 649 0531	Fax:	(56-61) 23 6606	E-mail:	flowers@patagonianflowers.com
Internet:	www.patagonianflowers.com				
Bopar S.A.					
Adres:	Hijuela 3 - Fundo Los Castaños	Plaats:	Valdivia	Regio:	10
Telefoon:	(56-63) 27 2327	Fax:	(56-63) 27 2337	E-mail:	
Flores de Chile S.A.					
Adres:	Almirante Silva Palma 2149	Plaats:	Conchalí, Santiago	Regio:	13
Telefoon:	(56-2) 736 2801 (56-2) 736 2909	Fax:	(56-2) 736 3771	E-mail:	flochile@ctcinternet.cl
Flores del Sur S.A. - Flodesur					
Adres:	Panamericana Norte Km. 8 - Fundo Sant	Plaats:	Temuco	Regio:	9
Telefoon:	(56-45) 38 9895	Fax:	(56-45) 38 9895	E-mail:	flodesur@yahoo.com
Griffiths Smalley, David Richard					
Adres:	Los Almendros 455	Plaats:	Las Condes, Santiago	Regio:	13
Telefoon:	(56-2) 220 3049	Fax:	(56-2) 212 2694	E-mail:	multifresh@hotmail.com
Pacific Flowers M.R. - Sociedad Agrícola Fiorella Ltda.					
Adres:	Av. Lo Narváez 6949 - Fundo Ojos Buenos	Plaats:	Olmué	Regio:	5
Telefoon:	(56-33) 44 2009 (56-33) 44 1314	Fax:	(56-33) 44 3593 (56-33) 44 1518	E-mail:	andres@pacificflowers.cl
Internet:	www.pacificflowers.cl				
Servicios Chilfresh Ltda.					
Adres:	Argomedo 503 Piso 1 Of. B	Plaats:	Curicó	Regio:	7
Telefoon:	(56-75) 32 9646	Fax:	(56-75) 32 9609	E-mail:	
South Pacific Trading Ltda.					
Adres:	Eduardo Marquina 3937 Of. 902	Plaats:	Vitacura, Santiago	Regio:	13
Telefoon:	(56-2) 249 7110	Fax:	(56-2) 207 5540	E-mail:	spt@southpacificberries.cl

Bijlage Ib. Adressenlijst bloembollensector.

Chile Bollén S.A.			
Adres:	Av. César Ercilla 1380 Depto. 403	Plaats: Osorno	Regio: 10
Telefoon:	(56-9) 997 7480	Fax: (56-64) 42 1301	
		E-mail:	
Juan Sone S.A.			
Adres:	Panamericana Norte Km. 107 - Parcela 43 Los Aromos	Plaats: Hijuelas	Regio: 5
Telefoon:	(56-33) 27 1169	Fax: (56-33) 27 2129	
		E-mail: asone@sone.cl	
Pacific Flowers M.R.			
Adres:	Av. Lo Narváez 6949 - Fundo Ojos Buenos	Plaats: Olmué	Regio: 5
Telefoon:	(56-33) 44 2009	Fax: (56-33) 44 3593	
		E-mail: andres@pacificflowers.cl	
Pinto y Gajardo S.A.			
Adres:	Joaquín Rodríguez 7267	Plaats: Santiago	Regio: 13
Telefoon:	(56-2) 379 5252	Fax: (56-2) 283 2524	
		E-mail: martita@pigaseeds.com	
Sociedad Comercial Mundo Verde Ltda.			
Adres:	Séptimo de Línea 570	Plaats: Cañete	Regio: 8
Telefoon:	(56-41) 61 3813	Fax: (56-41) 61 3813	
		E-mail: mundov@entelchile.net	
Sociedad Comercial y de Inversiones Licarayén Ltda.			
Adres:	Ramón Freire 624 Of. 314	Plaats: Osorno	Regio: 10
Telefoon:	(56-64) 33 0455	Fax: (56-64) 33 0455	
		E-mail: licarayen@entelchile.net	
Southern Bulbs S.A.			
Adres:	Ruta 215 Km. 61	Plaats: Osorno	Regio: 10
Telefoon:	(56-64) 37 1690	Fax: (56-64) 371690	
		E-mail: jbuschmann@sbchile.cl	
Van Tulip S.A.			
Adres:	Ruta 215 Km. 24	Plaats: Osorno	Regio: 10
Telefoon:	(56-64) 25 7800	Fax: (56-64) 25 0660	
		E-mail: info@vantulip.cl	

Bijlage Ic. Adreslijst diversen.

Asociación de Productores Exportadores de Bulbos de Chile A.G. (APEB)			
Adres:	Ambthauer 1057 piso 2	Plaats:	Osorno Regio: 10
	(56-64) 311 751		
Telefoon:	(56-64) 311 744	Fax:	
Contactpersoon:	Fernando Perez	E-mail:	

Cámara de Comercio de Santiago / Kamer van Koophandel Santiago			
Adres:	Monjitas 392	Plaats:	Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 360 7049	Fax:	(56-2) 632 9897
Internet:	www.ccs.nl	E-mail:	cpn@ccs.cl

Dos Cordilleras, Semillas de Flores / Nederlandse handelaar in bloemzaden			
Adres:	Camino International Km 20	Plaats:	Quillota Regio: 5
	(56-33) 26 0059		
Telefoon:	(56-9) 479 4661	Fax:	
		E-mail:	dickhouter@doscordilleras.cl

Instituto de Desarrollo Agropecuario (INDAP) / Instituut voor landbouwkundige ontwikkeling			
Adres:	Agustinas 1465, Pisos 6 al 10	Plaats:	Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 699 4501	Fax:	(56-2) 672 3997
Internet:	www.indap.cl	E-mail:	

Instituto de Investigaciones Agropecuarias (INIA) / Instituut voor landbouwkundig onderzoek			
Adres:	Fidel Oteiza 1956 Piso 11 y 12	Plaats:	Providencia, Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 225 2118	Fax:	(56-2) 225 8773
Internet:	www.inia.cl	E-mail:	

Fundación Chile / Instituut ter promotie van bedrijfsontwikkeling en verhoging van productiviteit			
Av. Parque Antonio Rabat Sur			
Adres:	6165	Plaats:	Vitacura, Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 240 0482	Fax:	(56-2) 241 9387
Internet:	www.fundacionchile.cl	E-mail:	Gjordan@fundacionchile.cl

Fundación para la Innovación Agraria (FIA) / Stichting voor Agrarische Innovatie			
Adres:	Av. Santa María 2120	Plaats:	Providencia, Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 431 0323	Fax:	(56-2) 334 6811
Internet:	www.fia.gob.cl	E-mail:	rmartore@fia.gob.cl

Landbouwbureau Chili (Nederlandse Ambassade Argentinië)			
Edificio Porteño II, Olga			
Adres:	Cossentini 831, piso 3	Plaats:	Buenos Aires, Argentinië Regio:
Telefoon:	(54-11) 4338 0090	Fax:	(54-11) 4338 0091
Internet:	www.embajadaholanda.int.ar	E-mail:	bue-Inv@minbuza.nl

Mansur Agricultural Services Ltda.			
Adres:	Santa Teresa 46. OF 3.	Plaats:	Los Andes Regio:
Telefoon:	(56-34) 42 9127	Fax:	
Internet:		E-mail:	Levi@entelchile.net

Nederlandse Ambassade Chili			
Adres:	Las Violetas 2368	Plaats:	Providencia, Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 756 9200	Fax:	(56-2) 756 9226
Internet:	www.holanda-paisesbajos.cl	E-mail:	stg@minbuza.nl

Oficina De Estudios y Políticas Agrarias (ODEPA) / Bureau agrarisch onderzoek en beleid			
Adres:	Teatinos 40, Piso 8	Plaats:	Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 397 3000	Fax:	(56-2) 397 3044
Internet:	www.odepa.gob.cl	E-mail:	

ProChile / Chileense overheidsorganisatie ter bevordering van de export			
Av. Lib. Bernardo O'Higgins			
Adres:	1315, Piso 2	Plaats:	Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 565 9215	Fax:	(56-2) 565 9084
Internet:	www.prochile.cl	E-mail:	esandov@prochile.cl

Servicio Agrícola y Ganadero (SAG) / Plantenziektenkundige dienst			
Adres:	Av. Bulnes 140, Piso 1	Plaats:	Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 345 1144	Fax:	(56-2) 345 1142
Internet:	www.sag.gob.cl	E-mail:	oficina.informaciones@sag.gob.cl

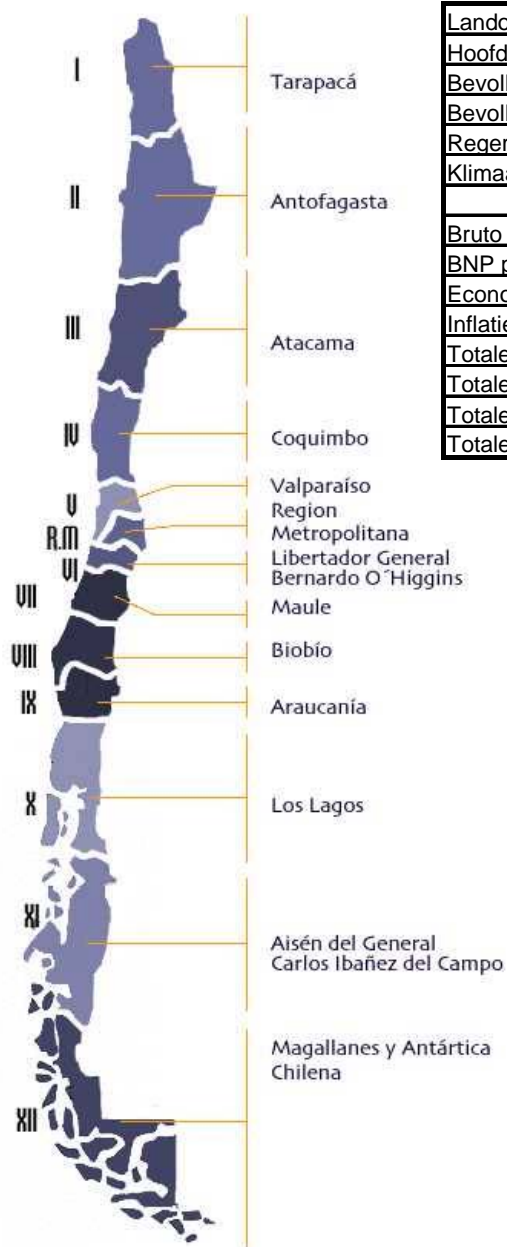
Sociedad Nacional de Agricultura (SNA) / Nationale Landbouworganisatie			
Adres:	Tenderini 187	Plaats:	Santiago Regio:
Telefoon:	(56-2) 639 6710	Fax:	(56-2) 633 7771
Internet:	www.sna.cl	E-mail:	info@sna.cl

Universidad Católica de Chile, Campus San Joaquín			
Adres:	Av. Vicuña Mackenna 4860	Plaats:	Macul, Santiago Regio:
	(56-2) 354 4132		
Telefoon:	(56-2) 552 2375	Fax:	(56-2) 552 6005
Internet:	www.puc.cl	E-mail:	gdonosoh@uc.cl

Universidad Católica de Valparaíso			
Adres:	Av. Brasil 2950, Casilla 4059	Plaats:	Valparaíso Regio:
Telefoon:	(56-32) 27 3000	Fax:	(56-32) 273 183
Internet:	www.ucv.cl	E-mail:	decagr@ucv.cl

Vitro Centre Chile S.A.			
Adres:	Ruta 68. Km 63	Plaats:	La Vinilla Norte, Casablanca Regio:
Telefoon:	(56-32) 75 4800	Fax:	(56-32) 75 4800
Internet:	www.vcchile.cl	E-mail:	ikong@vcchile.cl

Bijlage 2. Landkaart Chili.

Landoppervlakte	760.000 km ²
Hoofdstad	Santiago
Bevolkingsaantal	15 mln.
Bevolkingsgroei	ca. 1%
Regeringsvorm	Republiek
Klimaat	Subtropisch, gematigd en arctisch
Bruto Nationaal Product (BNP)	US\$ 70,6 mld.
BNP per capita	US\$ 4600
Economische groei	3,1% (2004: 5,8%)
Inflatie	2,8%
Totale invoer	US\$ 17,3 mld.
Totale uitvoer	US\$ 20,4 mld.
Totale invoer uit Nederland	EUR 147 mln.
Totale uitvoer naar Nederland	EUR 620 mln.